NIVÅ B2

Tørrfisken fra Lofoten

Skipsforliset som ga Italia middag

I 1432 havnet kjøpmannen Pietro Querini fra Venezia på Røst etter et skipsforlis, og der så han hvordan folk tørket torsk. Magnus og Ingrid følger tørrfisken fra hjellen i Lofoten til middagsbordet i Vicenza.

Nøkkelord

- et skipsforlis
- råtne
- kresen
- en eksport
- en enerett
- frakte
- ubebodd
- en beretning
- tvile
- dokumentert
- bløtlegge
- forvirrende
- høytidelig
- et minnesmerke

I dette heftet

Nøkkelord 2
Hele manuset 3
Fikk du det med deg? 10
To sannheter og en løgn 10
Knekk koden 11
Din tur 11
Fasit 12

Slik bruker du det

1
Hør episoden på YouTube.

2
Les manuset og lær nøkkelordene.

3
Gjør oppgavene og sjekk fasiten.

Med hele manuset, nøkkelord, oppgaver og fasit

Hør episoden på YouTube-kanalen til Aprendos

Nøkkelord

Disse ordene er med i episoden.

Nøkkelord	Betydning	Eksempel
et skipsforlis *substantiv*	Når et skip synker eller blir ødelagt på sjøen.	*Bare to av mannskapet overlevde skipsforliset utenfor kysten.*
råtne *verb*	Når mat eller planter blir ødelagt og begynner å lukte vondt.	*Eplene som falt ned i gresset, begynte å råtne etter en uke.*
kresen *adjektiv*	Vanskelig å gjøre fornøyd, særlig når det gjelder mat.	*Sønnen min er så kresen at han bare spiser pasta uten saus.*
en eksport *substantiv*	Varer som et land selger til andre land.	*Laks er en viktig del av norsk eksport.*
en enerett *substantiv*	En rett som bare én person, ett firma eller ett sted har.	*Firmaet fikk enerett på å selge billetter til festivalen.*
frakte *verb*	Å flytte varer fra ett sted til et annet, for eksempel med båt eller bil.	*Lastebilen frakter melk fra gårdene til meieriet.*
ubebodd *adjektiv*	Der ingen bor.	*Huset hadde vært ubebodd i ti år, og taket lekket.*
en beretning *substantiv*	En fortelling om noe som har skjedd, ofte skrevet av en som var der.	*Beretningen til soldaten ble trykt i avisen etter krigen.*
tvile *verb*	Å ikke være sikker på om noe er sant eller vil skje.	*Jeg tviler på at bussen kommer i tide i dette været.*
dokumentert *adjektiv*	Når det finnes papirer eller kilder som viser at noe er sant.	*Det er godt dokumentert at trening er bra for søvnen.*
bløtlegge *verb*	Å la noe ligge i vann en stund, så det blir mykt.	*Du må bløtlegge bønnene over natta før du koker dem.*
forvirrende *adjektiv*	Vanskelig å forstå, fordi ting blandes sammen.	*Bussrutene i byen er så forvirrende at jeg alltid tar feil buss.*
høytidelig *adjektiv*	Alvorlig og fint, som ved en viktig anledning.	*Det var en høytidelig stemning i kirka under bryllupet.*
et minnesmerke *substantiv*	En stein eller en statue som skal hjelpe oss å huske en person eller en hendelse.	*Ved havna står det et minnesmerke over fiskerne som døde i stormen.*

Hele manuset

Tørrfisken fra Lofoten: Skipsforliset som ga Italia middag

MAGNUS Hør her. Hva er dette?

INGRID Et vedtre? Har du tatt med ved til studio?

MAGNUS Det er en torsk som hang ute i vinden på Røst hele vinteren, og nå er den hard som en planke.

INGRID Og hvorfor ligger det en torsk på bordet vårt?

MAGNUS Fordi tørrfisken fra Lofoten blir middag i Italia, og jeg ville forstå hvordan. Det hele startet med et **skipsforlis** i fjorten hundre og trettito.

INGRID Et skipsforlis og en planke. Fortsett.

MAGNUS Med glede.

INGRID Dette er Aprendos på norsk, nivå B2. Jeg heter Ingrid.

MAGNUS Og jeg er Magnus.

INGRID Før vi kommer til forliset, må jeg vite hvor i all verden man får tak i en hel tørrfisk i Oslo.

MAGNUS I en fiskebutikk på Grünerløkka, der damen bak disken pakket den inn i papir akkurat som om jeg hadde kjøpt en baguette.

INGRID En baguette fra Lofoten.

MAGNUS Med samme konsistens som en baguette fra forrige uke.

INGRID Og den er nesten vektløs! Dere som hører på, vil dere ha flere sanne historier der Norge dukker opp på uventede steder, så abonner på kanalen.

MAGNUS Jeg har flere fisker i sekken.

INGRID Det er jeg redd for. Hvor mye av vannet forsvinner egentlig på hjellen?

MAGNUS Gjett.

INGRID Halvparten?

MAGNUS Mer. Ifølge Visit Lofoten har rundt tre firedeler av vannet tørket ut når fisken blir tatt ned, mens andre kilder sier åtti prosent.

INGRID Da forstår jeg hvorfor den holder seg, for bakteriene trenger vann, og når vannet er borte, har de ingenting å leve av.

MAGNUS Men hvorfor **råtner** den ikke mens den henger der ute i…

INGRID …i tre måneder? Fordi Lofoten har et nesten perfekt klima for dette. Det er noen grader over null og lite regn, og den stabile kulda holder fluene unna. Golfstrømmen sørger dessuten for at vintrene der ute er mildere enn man skulle tro så langt nord.

MAGNUS Et kjøleskap uten strøm.

INGRID Ja, men det kan ikke bli for kaldt heller, for hvis fisken fryser hardt på hjellen, ødelegger isen fibrene i kjøttet.

MAGNUS Høres ut som en **kresen** gjest.

INGRID Litt sånn. Dessuten skjer det mer enn tørking der oppe. Melkesyrebakterier jobber i fisken mens den tørker, og det er de som gir den smaken.

MAGNUS Som i yoghurt?

INGRID Samme familie, ja, og de stopper når fisken har blitt tørr nok.

MAGNUS Det sto ingenting om yoghurt på papiret.

INGRID Det selger nok dårlig. Men hvor lenge har vi egentlig holdt på med dette her i Norge?

MAGNUS Lenger enn de fleste tror. I Egils saga, som ble skrevet ned på tolvhundretallet, sender Torolv Kveldulvsson tørrfisk til England rundt år åtte hundre og syttifem.

INGRID Åtte hundre og syttifem? Det er jo…

MAGNUS …midt i vikingtida, ja. Og på trettenhundretallet var tørrfisken så viktig at den utgjorde en enorm del av hele Norges **eksport**.

INGRID En fjerdedel? Nei, vent, en tredjedel…

MAGNUS …over åtti prosent, ifølge Store norske leksikon.

INGRID Åtti? Så Norge var i praksis et land som solgte tørket torsk og litt annet?

MAGNUS Ja, altså, det er en fin måte å si det på. Det meste gikk dessuten gjennom Bergen, for kong Håkon Håkonsson hadde gitt byen **enerett** på handelen med Nord-Norge.

INGRID Og der styrte Hansaen.

MAGNUS Fra omkring trettenhundre og helt til sytten femtifire. Fisken ble **fraktet** sørover på jekter, og i senmiddelalderen seilte over to hundre jekter mellom Nord-Norge og Bergen.

INGRID To hundre båter fulle av fisk?

MAGNUS Fulle til ripa. Og i Bergen tok de tyske kjøpmennene over og sendte fisken videre…

INGRID …til resten av Europa. Og her kommer et viktig poeng for Italia. Middelalderens katolikker hadde mange fastedager der kjøtt var forbudt, mens fisk var helt lov.

MAGNUS Og da var en fisk som tålte en lang reise sørover, gull verdt.

INGRID Nettopp. Men nå har du snakket om Bergen i fem minutter, og jeg venter fortsatt på skipsforliset.

MAGNUS Greit. Året er fjorten hundre og trettien, og en kjøpmann fra Venezia som heter Pietro Querini, seiler fra Kreta med kurs for Flandern.

INGRID Flandern? Belgia, altså?

MAGNUS Omtrent, for han skulle til Brugge med skipet Querina, som var fullt av vin og krydder som pepper og ingefær.

INGRID Og så kommer det en…

MAGNUS …storm, ja. Ute i Atlanterhavet brekker roret og seilene blir revet i filler, slik at skipet driver nordover uten at noen kan styre det.

INGRID Hvor mange var om bord?

MAGNUS Rundt sekstiåtte mann, selv om noen kilder sier sekstisju.

INGRID La meg gjette. Rett til Lofoten.

MAGNUS Ikke helt. Først må de forlate skipet midt i desember, og de deler seg i to båter.

INGRID Å nei. Jeg har en følelse av…

MAGNUS …at det går galt? Den lille båten, med tjueen mann, forsvinner i mørket og blir aldri funnet.

INGRID Og den store?

MAGNUS Den hadde førtisju mann som drev i flere uker. Etter hvert fikk hver mann bare en kopp vin blandet med vann om dagen.

INGRID Det holder ikke lenge for en kropp.

MAGNUS Mange døde underveis, men i begynnelsen av januar fjorten hundre og trettito ser de endelig land.

INGRID Røst!

MAGNUS Nesten. En liten øy ved Røst som heter Sandøya, der det ikke bodde et eneste menneske.

INGRID Det gir mening. Røst består av over tre hundre øyer, holmer og skjær, og de fleste er altfor små til å bo på. Men midtvinters på en **ubebodd** øy? Hva i all verden levde de av?

MAGNUS De spiste skjell og smeltet snø. Av restene av båten bygget de hytter, og etter hvert fant de en liten sommerhytte på øya.

INGRID Jeg har vært på tokt i de farvannene i februar, og vinden der går rett gjennom alt du har på deg. Og da hadde jeg både ullundertøy og en varm båt å gå tilbake til.

MAGNUS De hadde rester av et seil.

INGRID Men jeg har lest at de fant en hval?

MAGNUS Det står i noen kilder, mens andre sier at det var en stor fisk som drev i land. Her må vi være litt forsiktige.

INGRID Mat var det uansett. Og hvordan ble de funnet? Røyk fra et bål?

MAGNUS Nærmere enn du tror. En fisker fra Røst hadde dyr som beitet på Sandøya, og han dro dit med to sønner for å lete etter kalver.

INGRID Reddet av kalver!

MAGNUS Av kalver på rømmen, ja. Fiskeren så røyken fra hytta, og like etter hørte italienerne stemmer utenfor som de først trodde var ravner, ifølge en av **beretningene**.

INGRID Ravner! Det sier kanskje noe om…

MAGNUS …om nordnorsk tonefall? Det holder jeg meg langt unna. Tredje februar kommer båter fra Røst og henter dem, og av nesten sytti mann er det bare elleve igjen.

INGRID Elleve. Det er… nesten ingenting.

MAGNUS Og nå begynner det rare. De blir på Røst helt til midten av mai, hos rundt hundre og tjue mennesker som bodde der.

INGRID Det var vel ikke akkurat luksus.

MAGNUS Querini skrev at tiden fra tredje februar til fjerde mai var som å være i paradisets første sirkel.

INGRID Paradis. På Røst. I februar.

MAGNUS Jeg skjønner at du **tviler**, men han beskriver folk som var svært vennlige, og som ikke engang låste dørene sine.

INGRID Og her kommer fisken inn?

MAGNUS Akkurat. Querini så hvordan de hengte torsken opp uten salt til den ble hard som tre. Når de skulle spise den, slo de den myk med baksiden av en øks.

INGRID Med en øks! Og så kokte de den?

MAGNUS Ifølge Store norske leksikon spiste de den uten å koke den, bare med smør og krydder.

INGRID Det hadde jeg ikke klart.

MAGNUS Og dere som hører på: Ville dere spist tørrfisk som er slått myk med en øks, rett fra hjellen? Skriv ja eller nei i kommentarene.

INGRID Nei fra meg. Men hvordan kom de seg hjem?

MAGNUS Fjortende mai ble de med en båt som fraktet tørrfisk sørover mot Bergen. På grunn av en krig ble de likevel satt av i Trondheim.

INGRID Og derfra?

MAGNUS De gikk over land gjennom Sverige. Til slutt delte de seg, og Querini reiste via London før han kom hjem til Venezia.

INGRID Med tørrfisk i bagasjen.

MAGNUS Med tørrfisk i bagasjen. Kildene er uenige om hvor mye, men ifølge historien ble Venezia forelsket i den.

INGRID Vent litt. Nå må jeg protestere.

MAGNUS Jeg visste det.

INGRID Du sa jo selv at Hansaen solgte tørrfisk ut i Europa fra trettenhundretallet. Da må italienerne ha kjent til den før Querini…

MAGNUS …i hvert fall noen av dem, ja.

INGRID Store norske leksikon nevner dessuten en fransk oppskrift på tørrfisk fra trettenhundre og nittitre, nesten førti år før forliset.

MAGNUS Du har et poeng. Nyere forskning er forsiktig med å gi ham hele æren.

INGRID Så den fine historien er ikke sann?

MAGNUS Forliset og oppholdet på Røst er godt **dokumentert**, mens det er usikkert om akkurat han fikk Venezia til å spise tørrfisk.

INGRID Så han er først og fremst en god historie.

MAGNUS En veldig god historie, som har bundet Røst og Italia sammen i snart seks hundre år.

INGRID Enig. Og kalvene er en bedre åpning enn Hansaen.

MAGNUS Det er det fineste du har sagt i dag.

INGRID Men hva spiser italienerne i dag? Pizza med tørrfisk?

MAGNUS Nei. Da jeg var i Vicenza på en reportasjereise for noen år siden, sto baccalà alla vicentina på menyen nesten overalt.

INGRID Baccalà? Er ikke det klippfisk?

MAGNUS Det er det som er så **forvirrende**, for i resten av Italia betyr baccalà saltet torsk, mens tørrfisken heter stoccafisso.

INGRID Men i Vicenza…

MAGNUS …i Veneto kaller de tørrfisken bacalà, med bare én c, slik de uttaler det der.

INGRID Med vilje?

MAGNUS De ville nok sagt at det er alle andre som tar feil.

INGRID Typisk. Hvordan lager de den?

MAGNUS Først ligger fisken i vann i flere dager mens vannet skiftes hele tiden. Restauranter i Lofoten **bløtlegger** den gjerne i en hel uke.

INGRID Da har vi en plan for planken din.

MAGNUS Den skal i vann så fort jeg kommer hjem. Etter den gamle oppskriften steker man løk med saltede sardiner, før fisken får småkoke i melk og olivenolje i flere timer.

INGRID Melk og fisk? Det høres nesten norsk ut.

MAGNUS Og den serveres med polenta. Jeg satt i en liten trattoria, og servitøren spurte hvor jeg kom fra. Da jeg sa Norge, klappet han meg på skulderen som om jeg var en gammel venn.

INGRID Kanskje han trodde du var en av fiskerne fra Røst.

MAGNUS I dress og blanke sko? Neppe.

INGRID Og det finnes vel en fest for den retten?

MAGNUS I Sandrigo, en liten by utenfor Vicenza, der det ble stiftet et eget brorskap for retten i nitten åttisju.

INGRID Med kapper og hemmelige ritualer?

MAGNUS Det vet jeg faktisk ikke, men en av grunnleggerne hadde tittelen Gran Priore, så det er i hvert fall **høytidelig**.

INGRID La meg gjette. Vennskapsbyer?

MAGNUS Helt riktig. Vennskapet er eldre, men i to tusen og to ble Sandrigo og Røst offisielle vennskapsbyer, og hver september har Sandrigo en stor bacalà-fest.

INGRID Endelig traff jeg! Hvor mye av tørrfisken går egentlig til Italia i dag?

MAGNUS Italia er klart det største markedet. Tallene varierer imidlertid så mye fra år til år at jeg ikke vil slå i bordet med et eksakt tall.

INGRID Du har allerede slått i bordet med en hel fisk.

MAGNUS Det var en annen type slag.

INGRID Går alt til Veneto?

MAGNUS Veneto er størst, ifølge den italienske nettavisen Linkiesta, og deretter kommer Campania, der Napoli ligger, og Liguria rundt Genova.

INGRID Og vil de ha samme fisk alle steder?

MAGNUS Det er her det blir morsomt, for før fisken selges, blir den sortert av en vraker.

INGRID En som vraker ting?

MAGNUS Nettopp. Han kjenner på hver fisk og vurderer størrelse, farge og konsistens, og det finnes over tjue forskjellige kvaliteter.

INGRID Over tjue? For tørket torsk?

MAGNUS Og mange av dem har italienske navn, som Westre Piccolo og Italia Grande, og så har du Ragno.

INGRID Ragno. Det må bety noe fint. Den beste, den kongelige…

MAGNUS …edderkoppen. Ragno betyr edderkopp.

INGRID Hvem vil ha edderkopp til middag?

MAGNUS Ingen jeg har funnet, vet hvorfor den heter det, men italienerne kjøper den.

INGRID Finnes det tyske navn også?

MAGNUS Ja, det finnes en som heter Lub, etter Lübeck, og en som heter Bremer, mens fisk til Nederland ble kalt Hollender.

INGRID Så hele den gamle handelsruta henger igjen i navnene.

MAGNUS Akkurat. Hansaen er borte for lengst, men Lübeck lever videre på et lager i Lofoten.

INGRID Og hvilken kvalitet er din fisk fra Grünerløkka?

MAGNUS Det sto ingenting på papiret.

INGRID Da bestemmer jeg. Edderkopp.

MAGNUS Jeg tar det som et kompliment.

INGRID Gjerne. Men er navnet Lofoten beskyttet, eller kan hvem som helst tørke torsk i Bergen og...

MAGNUS ...og kalle den tørrfisk fra Lofoten? Nei. Den fikk norsk beskyttelse i to tusen og sju. I to tusen og fjorten ble den det første norske produktet med beskyttet navn i EU.

INGRID Før både brunost og laks?

MAGNUS Før alt annet, ifølge Visit Lofoten. Det må være skrei som er fanget lokalt, tørket utendørs i Lofoten og sjekket av folk med lang erfaring.

INGRID Det gir mening, for det er lufta der oppe som gjør jobben, og den kan man ikke kopiere i en fabrikk.

MAGNUS Du som har kjent den vinden, vet hva du snakker om.

INGRID Jeg husker lukta også. Da vi la til i en havn på Værøy en morgen i mars, luktet hele båten hjell i tre dager.

MAGNUS Var det vondt?

INGRID Det var... sterkt. Salt hav og gammel ost, kanskje.

MAGNUS Og nå har du den lukta i studio.

INGRID Takk, Magnus. Nå lukter hele studio Værøy.

MAGNUS Fisken har reist langt for å være her. Litt respekt.

INGRID Unnskyld, edderkopp. Men hva tenker folk på Røst om alt dette i dag?

MAGNUS De er stolte av det, og i nitten trettito, fem hundre år etter forliset, satte de opp et **minnesmerke** på Sandøya.

INGRID Der italienerne frøs?

MAGNUS Ja. I dag har Røst rundt fire hundre og sytti innbyggere, og de har både en Querini-pub og en litteraturpark oppkalt etter ham.

INGRID En pub for en mann som nesten døde av tørst. Det er litt mørkt.

MAGNUS Eller veldig godt tenkt.

INGRID Det jeg liker med historien, er at en fisker leter etter kalvene sine. Nesten seks hundre år senere spiser folk i Vicenza fisk fra den samme øygruppen.

MAGNUS Med melk og polenta.

INGRID Og en edderkopp på etiketten.

MAGNUS Nå vil vi høre fra dere. Tror dere på historien om Querini, eller er han mest en god reklame for tørrfisken? Svar i kommentarene.

INGRID Og har dere smakt bacalà fra Vicenza, vil jeg vite om den var verdt en uke i vann.

MAGNUS Hele samtalen, med kalvene og edderkoppen, finner dere ordrett i en gratis PDF, og lenken ligger i beskrivelsen.

INGRID Og abonner, så får dere med dere neste episode på B2. Da krangler Magnus og jeg om turister skal betale for å bruke norsk natur.

MAGNUS Vent, jeg har spart det beste til slutt. Røst har hatt sin egen opera om Querini siden to tusen og tolv. I oktober to tusen og tjuetre reiste operaen til Venezia.

INGRID Til Venezia? Ikke si at de spilte i...

MAGNUS ...i Arsenale, det gamle verftet der Venezia bygde skipene sine, med over hundre medvirkende, ifølge Linkiesta.

INGRID Så nesten seks hundre år etter forliset kom Røst tilbake til verftet med en båt full av sang.

MAGNUS Akkurat. Ha det fint, alle sammen.

INGRID Ha det, og ta godt vare på kalvene deres.

Fikk du det med deg?

Velg riktig svar.

1. Hvorfor holder tørrfisken seg så lenge?

- ◯ Mesteparten av vannet tørker ut, og bakteriene trenger vann.
- ◯ Den blir saltet før den henger på hjellen.
- ◯ Den fryser hardt på hjellen hele vinteren.

2. Hva skjedde med den lille båten etter at mannskapet forlot skipet til Querini?

- ◯ Den kom til Shetland etter to uker.
- ◯ Den forsvant i mørket med tjueen mann og ble aldri funnet.
- ◯ Den drev i land på Røst før den store båten.

3. Hvordan ble italienerne funnet på Sandøya?

- ◯ Et handelsskip fra Bergen så seilet deres.
- ◯ De rodde selv over til Røst i en ny båt.
- ◯ En fisker kom til øya med sønnene sine for å lete etter kalver.

4. Hva kaller de tørrfisken i Veneto?

- ◯ Stoccafisso, som i resten av Italia.
- ◯ Bacalà, med bare én c.
- ◯ Ragno, etter edderkoppen.

5. Hva skjedde i 2014?

- ◯ Tørrfisk fra Lofoten ble det første norske produktet med beskyttet navn i EU.
- ◯ Røst fikk sin egen opera om Querini.
- ◯ Sandrigo og Røst ble offisielle vennskapsbyer.

Oppgave 1. To sannheter og en løgn

Hver gruppe har to sanne setninger om episoden og én løgn. Finn løgnen.

1.

- ☐ Fisken råtner ikke på hjellen, fordi bakteriene trenger vann for å leve.
- ☐ Ifølge Store norske leksikon var tørrfisk over åtti prosent av Norges eksport på trettenhundretallet.
- ☐ Kong Håkon Håkonsson ga Trondheim enerett på handelen med Nord-Norge.

2.

- ☐ Jektene fraktet fisken sørover fra Nord-Norge til Bergen.
- ☐ Sandøya var ubebodd da italienerne kom dit i januar.
- ☐ Alle beretningene er enige om at italienerne fant en hval på øya.

3.

- [ ] Ingrid tviler på at Røst kunne være paradis i februar.
- [ ] Det er godt dokumentert at Querini alene fikk Venezia til å spise tørrfisk.
- [ ] Magnus synes det er forvirrende at baccalà betyr saltet torsk i resten av Italia.

4.

- [ ] Restauranter i Lofoten bløtlegger gjerne fisken i en hel uke.
- [ ] En av grunnleggerne av brorskapet i Sandrigo hadde en høytidelig tittel.
- [ ] Folk på Røst satte opp et minnesmerke på Sandøya i 2002.

Oppgave 2. Knekk koden

Skriv ordet fra ordlisten i grunnformen for hver ledetråd. De rosa bokstavene blir et ord fra historien.

1. Magnus sier at fisken på hjellen høres ut som en slik gjest, fordi det verken må være for varmt eller for kaldt. ☐☐☐☐☐☐

2. Det gjorde jektene med tørrfisken fra Nord-Norge til Bergen. ☐☐☐☐☐☐

3. Restauranter i Lofoten gjør dette med fisken i en hel uke før de lager den. ☐☐☐☐☐☐☐☐☐

4. Slik er det at baccalà betyr saltet torsk i resten av Italia, mens folk i Vicenza bruker ordet om tørrfisk. ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

5. Denne fikk Bergen av kong Håkon Håkonsson på handelen med Nord-Norge. ☐☐☐☐☐☐☐

6. Det gjør ikke fisken på hjellen, fordi bakteriene mangler vann. ☐☐☐☐☐

HVA LETTE FISKEREN FRA RØST ETTER DA HAN FANT ITALIENERNE PÅ SANDØYA? ☐☐☐☐☐☐

Oppgave 3. Din tur

Tror du på historien om Querini, eller er han mest god reklame for tørrfisken? Skriv fire eller fem setninger. Bruk minst tre ord fra ordlisten.

Fasit

Sjekk svarene dine når du er ferdig med oppgavene.

Fikk du det med deg?

1. Mesteparten av vannet tørker ut, og bakteriene trenger vann.
2. Den forsvant i mørket med tjueen mann og ble aldri funnet.
3. En fisker kom til øya med sønnene sine for å lete etter kalver.
4. Bacalà, med bare én c.
5. Tørrfisk fra Lofoten ble det første norske produktet med beskyttet navn i EU.

Oppgave 1. To sannheter og en løgn

1. Kong Håkon Håkonsson ga Trondheim enerett på handelen med Nord-Norge. Det var Bergen som fikk eneretten. Derfor gikk det meste av fisken gjennom Bergen, der Hansaen styrte.
2. Alle beretningene er enige om at italienerne fant en hval på øya. Kildene er uenige. Noen sier en hval, andre sier en stor fisk som drev i land. Magnus sier at vi må være litt forsiktige her.
3. Det er godt dokumentert at Querini alene fikk Venezia til å spise tørrfisk. Forliset og oppholdet på Røst er godt dokumentert. Men Hansaen solgte tørrfisk i Europa lenge før, så det er usikkert om akkurat Querini fikk Venezia til å spise den.
4. Folk på Røst satte opp et minnesmerke på Sandøya i 2002. Minnesmerket kom i 1932, fem hundre år etter forliset. I 2002 ble Sandrigo og Røst offisielle vennskapsbyer.

Oppgave 2. Knekk koden

1. kresen
2. frakte
3. bløtlegge
4. forvirrende
5. enerett
6. råtne

KALVER Fiskeren hadde dyr som beitet på Sandøya, og han dro dit med to sønner for å lete etter kalvene sine. Da så han røyken fra hytta. Ingrid synes kalvene er en bedre åpning enn Hansaen.

Oppgave 3. Eksempelsvar

Jeg tror på skipsforliset, for det er godt dokumentert. Men jeg tviler på at Querini alene fikk Venezia til å spise tørrfisk. Hansaen fraktet jo fisken ut i Europa lenge før 1432. Likevel er historien om kalvene og den ubebodde øya bedre reklame enn en tabell over norsk eksport.